

UPPSALA UNIVERSITET

Institutionen för nordiska språk

Vt 2017

EXAMENSARBETE, 15 hp

Svenska som andraspråk C

Stadier i inlärarspråket

En studie av Tisus-prov i skriftlig färdighet utifrån
processbarhetsteorin

Alexandru Lefter

Handledare: Ulla Melander-Marttala

Institutionen för nordiska språk

Sammandrag

I denna uppsats är syftet att undersöka på vilket stadium i processbarhetsteorin några bedömda och betygsatta uppsatser författade av studenter med svenska som andraspråk befinner sig. Jag utgår från hypotesen att de studenter som har fått underkänt på uppsatserna ligger på lägre nivåer enligt processbarhetsteorin, medan de studenter som har fått godkänt ligger på högre nivåer.

Med processbarhetsteorin som utgångspunkt har jag analyserat 19 såväl godkända och underkända Tisus-texter och fört anteckningar om centrala morfologiska och syntaktiska aspekter motsvarande varje stadium i PT för att beskriva på vilket stadium respektive skribent befinner sig. Anteckningarna har sammanställts i olika tabeller motsvarande varje stadium och utifrån dessa tabeller har jag dragit olika slutsatser rörande relationen satt betyg och det stadium som framgått av resultaten att skribenten befinner sig på.

Nyckelord: *svenska som andraspråk, processbarhetsteorin, inlärningsstadier, Tisus*

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

TABELLER OCH FIGURER

Tabeller

Figurer

Figur 1. Modell för den kommunikativa språkförmågan	11
---	----

1 Inledning

Alla ska ges möjlighet att läsa på högskolan i Sverige oavsett bakgrund. Detta framgår av propositionen *Den öppna högskolan* där en viktig punkt är att personer med olika etnisk bakgrund ska ges samma möjligheter att läsa på högskolenivå vilket kan ses som en konsekvens av globaliseringen och av att studentutbytet mellan de olika EU-länderna har ökat. För att uppnå detta har svenska universitet och högskolor satsat mer och mer på en breddad rekrytering (Regeringskansliet, *Den öppna högskolan*, Proposition 2001/02:15 (2001); Eklund Heinonen 2009:11).

För att kunna läsa på svenska högskolor och universitet där undervisningen sker på svenska krävs det goda kunskaper i svenska språket. Dessa kunskaper kan styrkas med hjälp av olika redskap som Tisus, Test i svenska för universitets- och högskolestudier, behörighetsgivande kurser i svenska eller godkända gymnasiebetyg i svenska som andraspråk. Det är därför viktigt att dessa redskap är reliabla och visar rätt språkkunskapsnivå hos de testade inlärarna. Man har undersökt var i inlärningsprocessen en inlärare befinner sig med hjälp av olika teorier och en av dessa teorier är processbarhetsteorin som föreliggande uppsats handlar om.

1.1 Syfte och frågeställningar

I denna uppsats är syftet att undersöka på vilket stadium i processbarhetsteorin några bedömda och betygsatta uppsatser författade av studenter med svenska som andraspråk befinner sig. Jag

utgår från hypotesen att de studenter som har fått underkänt på uppsatserna ligger på lägre nivåer enligt processbarhetsteorin, medan de studenter som har fått godkänt ligger på högre nivåer. Jag har valt detta ämne därför att jag tycker det är intressant att undersöka om processbarhetsteorin, ett verktyg som har utvecklats för bedömning av talproduktion, går att använda på ett skriftspråksmaterial (se s. 9 där jag problematiserar denna aspekt).

1.2 Uppsatsens disposition

I första avsnittet ges en teoretisk överblick över de teorier som jag har använt i min analys av inlärnarnas texter. Först går jag igenom Larry Selinkers teori om interimsspråket för att sedan förklara vad processbarhetsteorin (i fortsättningen refereras till denna teori med förkortningen PT) är och beskriva dess olika stadier. I samma avsnitt tar jag också upp olika aspekter av skrivandet på ett andraspråk och de svårigheter detta medför, samt den kommunikativa språkförmågan.

I andra avsnittet redovisas olika studier där PT tillämpats. Material och metod går igenom i avsnitt 3, medan en sammanfattning av de olika stadierna för de analyserade texterna presenteras i avsnitt 4 som följs av ett avsnitt där två analyser av inlärares texter tas upp som exempel. Sista avsnittet innehåller diskussioner.

2 Teoretiska ramar

I detta avsnitt fokuserar jag på Manfred Pienemanns processbarhetsteori (PT) och på dess stadier vilket jag använder mig av i min analys. I ett senare underavsnitt tar jag upp forskning kring skrivande på ett andraspråk samt den teoretiska modell över kommunikativ språkförmåga

utvecklad av Bachman och Palmer vilken också är viktig i bedömningen av svenska som andraspråk.

2.1 Andraspråksforskning och processbarhetsteorin

Forskaren Larry Selinkers term *interlanguage* eller *interimspråk* som är den svenska termen har kommit att etableras inom andraspråksforskningen och användas i två olika betydelser: det inlärarspråk så som detta kan se ut vilken tidpunkt som helst under utvecklingen samt interimspråksutveckling från ett initialt stadium till ett slutstadium (som kan liknas vid målspråksstadiet). Selinker såg språkinlärningen som "en dynamisk process och att inlärarens mentala system var variabelt och föränderligt, men på samma gång systematiskt" (Abrahamsson 2009:42ff).

En teori som kommit att ändra synen på interimspråket är processbarhetsteorin (PT) utvecklad av Manfred Pienemann med utgångspunkt i ZISA-projektet (Zweitspracherwerb Italienischer und Spanischer Arbeiter). Fokus i denna teori ligger på utvecklingsaspekten av interimspråket. Selinker hade fokuserat på de processer som kunde förklara hur och varför denna utveckling tenderar att avstanna hos merparten av vuxna inlärare, medan Pienemann genom en beskrivning av inlärarens inlärningsgångar och utvecklingsstadier fokuserar på hur och varför andraspråksinlärare går igenom dessa stadier (Abrahamsson 2009:122f; Flyman Mattson & Håkansson 2010:13f). Enligt Abrahamsson (2009) erbjuder PT "den hittills kanske mest omfattande och sammanhängande kognitiva förklaringsmodellen över interimspråkets utveckling" (2009:123).

En viktig tanke bakom denna teori är att andraspråksutvecklingen hänger samman dels med den grammatiska processning som ligger bakom spontan talproduktion (att kunna tillämpa de inlärd grammatiska reglerna) och dels med de kognitiva begränsningar som finns hos inläraren under denna processning. Utvecklingen sker enligt en hierarki som motsvarar fem grammatiska processningsprocedurer och en grundläggande tankegång här är att endast det som vid en viss tidpunkt är processbart för inläraren kan läras in och för att nå ett högre stadium (som i sin tur kräver en högre processningskapacitet) måste denna kapacitet för det stadium

inläraren befinner sig på först uppnås. Detta innebär ett implikationellt förhållande enligt vilket varje procedur är en förutsättning för nästa procedur vilket helt enkelt innebär att utvecklingsstadierna måste gås igenom i tur och ordning och att man inte kan hoppa över vissa (Eklund Heinonen 2009:13f samt 27–34; Abrahamsson 2009:122ff). Detta implikationella förhållande illustreras i tabell 1.

I tabell 1 visas att det finns fem procedurnivåer och att förhållandet dem emellan är implikationellt. Detta betyder att tillgång till ord förekommer på första stadiet i utvecklingsordning och att kategoriproceduren tillkommer på stadium nummer 2 som också innehåller den föregående proceduren. Frasprocedur tillkommer på stadium nummer 3 som i sin tur innehåller de föregående två stadierna osv. Detta för med sig att stadium 1 i utvecklingsordningen endast består av proceduren tillgång till ord, medan stadium 5 består av alla fem procedurerna.

Tabell 1. Implikationellt förhållande mellan processningsprocedurer.

Procedur	Utvecklingsordning				
	1	2	3	4	5
Bisatsprocedur	-	-	-	-	+
Satsprocedur	-	-	-	+	+
Frasprocedur	-	-	+	+	+
Kategoriprocedur	-	+	+	+	+
Tillgång till 'ord'	+	+	+	+	+

Efter Abrahamsson 2009, s. 125.

I det följande går jag igenom de olika stadierna (processningsnivåerna) enligt Pienemann, stadier som först illustreras i tabell 2.

Tabell 2. Utvecklingsnivåer enligt processbarhetsteorin

Stadium/processningsnivå	Morfologi	Syntax
5. grammatisk information mellan satser	Kongruens över satsgräns	NEG+FV i bisats; Icke-INV vid indirekt fråga

4. grammatisk information mellan fraser inom satsen	Kongruens inom satsen (predikativ)	FV+NEG; INV vid framförställt ADV och FråX
3. grammatisk information mellan ord inom frasen	Kongruens inom frasen (attributiv)	Framförställt ADV och FråX
2. lexikal morfologi	Ordböjning	Kanonisk ordföljd (oftast SVO)
1. ord	Oböjda former	Enstaka konstituent; NEG+X

Efter Abrahamsson 2009, s. 125; Eklund Heinonen 2009, s. 34–36.

Den första nivån motsvarar nybörjarstadiet då inläraren lärt sig ord som invarianta former, utan någon grammatisk form (utan ordböjningar eller ordföljdsregler). Det som är karaktäristiskt för det första stadiet är yttranden bestående av enstaka konstituent (*Bil. Åka?*) samt negering framförställd innehållsordet, av typen NEG+X (*Inte bil. Inte åka?*). Detta stadium har kallats för en tyst period eller en orienteringsfas då inläraren mest observerar och tar in språkets konstituent (en sorts scanning av den språkliga miljön) (Abrahamsson 2009:125f).

Flerordsyttranden börjar användas på det andra stadiet och rak ordföljd tillämpas (SVO). En processning av ordklasser börjar utvecklas då inläraren kan skilja mellan olika ordklasser, samtidigt som hen börjar böja orden (*bil-ar, *hus-ar; hoppa-de, *springa-de*). Kongruensen mellan konstituent inom frasen eller inom satsen manifesteras dock inte på det här stadiet (**vit bilar; *Bilarna är vit*). Negationen uppträder preverbalt (**Pojkarna inte springer*) (Abrahamsson 2009:126).

Det tredje stadiet karaktäriseras av kongruens inom frasen som t ex attributiv adjektivkongruens inom nominalfrasen (numerus: *fina bilar; species: den fina bilen; genus: ett fint hus*). Kongruens mellan olika fraser förekommer inte på denna nivå (**Bilarna är fin*). Vad gäller syntaxen så är det som är karaktäristiskt för detta stadium topikaliseringsen av adverb utan inversion mellan subjekt och predikat (**Igår jag åkte bil*) och detta gäller även frågekonstruktioner med frågeord (**Varför han åker bil?*). Skälet till dessa ur målspårspektiv felaktiga konstruktioner är att konsekvensen av denna topikalisering ännu inte kan kommuniceras vidare till verbfrasen. Negationen uppträder fortfarande preverbalt (**Jag inte åkte bil*) (Abrahamsson 2009:126).

Karaktäristiskt för det fjärde stadiet är att det förekommer processning av grammatisk information mellan fraser inom samma sats, som t ex predikativ kongruens (genus- och numerusinformation från nominalfrasen överförs till verbfrasen) (*Bilar är fina, Huset är stort*). Vad gäller syntaxen så förekommer på det här stadiet adverb- och frågeordsframflyttning följt av inversion av predikat och subjekt (*Igår åkte jag bil. Varför åkte han bil?*). Negationen uppträder här efter det finita verbet vilket blir rätt när det gäller huvudsats (*Jag åker inte bil*), men fel när det gäller bisats (**Han säger att han kommer inte.*). Skälet till denna felaktiga användning är att processningskapaciteten ännu inte tillåter en differentiering mellan huvud- och bisats (Abrahamsson 2009:127f).

Det sista stadiet innebär att grammatisk information överförs över satsgränser. En morfologisk manifestering kan vara adjektivkongruens mellan substantivet i huvudsatsen och adjektivet i bisatsen (*Bilarna som är röda...*) och temporal kongruens (*Lisa drack öl när hon var törstig.*) samt koreferensen mellan ett substantiv i huvudsatsen och ett pronomen i bisatsen (*Lisa drack öl när hon (och inte han) var törstig*). Vad gäller syntaxen så placerar inläraren negationen före det finita verbet i bisatsen (*Han säger att han inte kommer.*) och har rak ordföljd i indirekta frågor (*Jag undrar vad han gör.*) (Abrahamsson 2009:127).

Trots empiriskt stöd från olika studier som testat PT har teorin kritiserats angående hur man definierar när en inlärare förflyttar sig till nästa stadium vilket enligt Pienemann sker vid första förekomsten av ett grammatiskt drag beskrivet i teorin (s k "uppträdandekriterium" / "emergence criterion"). Att ett språkdrag på ett visst stadium har upptäckts innebär inte att inläraren behärskar alla reglerna på denna nivå, utan snarare att hen äger en processningskapacitet som krävs för att tillägna sig grammatiska regler på denna nivå (Abrahamsson 2009:127ff; Flyman Mattsson & Håkansson 2010:19f). En annan kritik gäller att PT inte kan förklara vad som får inläraren att utveckla sin processningskapacitet och gå vidare till nästa nivå eller med andra ord att teorin endast är beskrivande av de olika stadierna och inte förklarande. En sista kritik handlar om att teorin endast omfattar talproduktionen och inte behandlar inlärarens receptiva förmåga, den underliggande grammatiska kompetensen, eller språklig perception och tolkning (Abrahamsson 2009:129f).

Påpekas bör att Pienemanns teori utgår ifrån talproduktion och inte skriftlig språkproduktion. Skriftspråk omfattas inte av processbarhetsteorin som är utvecklad utifrån inlärares talproduktion då talet produceras spontant, medan man i en skrivsituation har mer tid på sig att fundera över grammatiska regler och korrigera eventuella fel vilket kan ge en annan bild av skribentens nivå i inlärningsgången. Abrahamsson nämner också att inlärares oftast ligger en nivå högre på processbarhetsskalan i fråga om skriftlig produktion jämfört med talproduktion (Abrahamsson 2009:129). Eftersom min studie är gjord utifrån inlärares texter kan detta vara avgörande för deras bedömning då texterna kan påvisa att inlärares befinner sig på en viss nivå i skriftlig produktion, medan de kan vara på en annan nivå vad gäller talproduktionen.

2.2 Att skriva på ett andraspråk

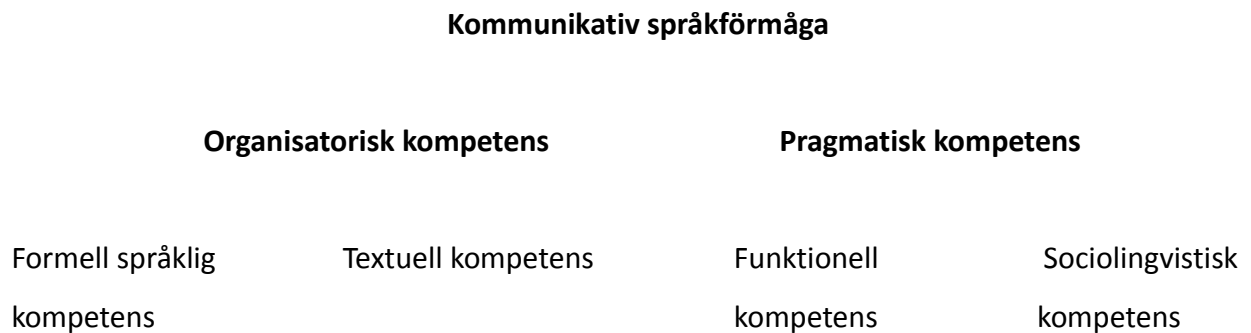
Undersökningar som har gjorts på texter som har skrivits av andraspråksinlärares har visat att det finns olika typer av andraspråksutveckling, beroende av inlärares språkliga kompetens och dessas medvetenhet om språkbruket. Utvecklade allmänna textdrag (t ex textstruktur och helhetsperspektiv) tillsammans med en hög skrivkompetens på förstaspråket hos vissa inlärares har visats bidra till att deras texter på andraspråket var mer utvecklade då fokus också låg på dessa textegenskaper. Å andra sidan har det visat sig att drag som har med andraspråkets uppbyggnad att göra (stavning, morfosyntax) inte överensstämmer med andraspråksinlärares skrivkompetens i förstaspråket, utan snarare med deras andraspråksnivå (Magnusson 2013:639).

Att skilja mellan olika genrer och använda språkdrag som är specifika för dessa förknippas ofta med inlärares med en högre språkutveckling. Undersökningar har visat att andraspråksinlärares har tillgång till samma typiska drag för olika genrer som i modersmålet, men att de saknar "retorisk flexibilitet", dvs de är mindre medvetna om sitt språkbruk (Magnusson 2013:642f). Avancerade andraspråksskribenters ordförråd skiljer sig från förstaspråksskribenters: de använder sig av färre ord och ordvariationen är mindre, bruket av komplexa ord och

formuleringar är mindre, samtidigt som abstraktionsgraden också är mindre (se Magnusson 2013:643f).

2.3 Kommunikativ språkförmåga

En inlärares kommunikativa språkförmåga handlar inte bara om hur denne producerar språket (i tal och skrift), utan även hur denne tar emot språket och tolkar det. En teoretisk modell för den kommunikativa språkförmågan är skapad av Bachman och Palmer (i Sundberg 2006: 103–108; Olofsson & Sjöqvist 2013:693–696), se figur 1.

Figur 1. Modell för den kommunikativa språkförmågan.

Enligt modellen delas språkförmågan in i organisatorisk och pragmatisk kompetens. Den organisatoriska kompetensen innebär en formell språklig kompetens (fonologisk, lexikal och grammatisk kunskap som t ex fonologi, syntax, lexikon, stavningsregler, interpunktion) och en textuell kompetens (formella sambandsmarkörer som skapar kohesion samt retorisk organisation). Den pragmatiska kompetensen avser språkanvändningen och innebär en textuell kompetens, en funktionell kompetens (övergripande kommunikativa faktorer och funktioner som informerande, expressiva, direktiva, kontaktreglerande funktioner samt talhandlingar) och en sociolingvistisk kompetens (sociokulturella regler, språklig variation, dialekter, genrer). För att kunna utnyttja alla dessa kompetenser behöver man en strategisk kompetens som har en mer allmänt kognitiv karaktär (Sundberg 2006:103-108; Olofsson & Sjöqvist 2013:693-696; Eklund Heinonen 2009:46ff).

3 Tidigare forskning

I detta avsnitt ger jag en kort överblick över olika studier där man har tillämpat PT. I Eklund Heinonen (2009:39–44) redovisas olika studier där PT tillämpats på svenska (och andra nordiska språk): Hammarbergs (1996) studie om adjektivkongruens i attributiv ställning, Håkanssons (2000) studie som visar att PT gäller för både första- och andraspråksinläring, Glahns m fl (2001) studie om attributiv och predikativ kongruens samt negationens placering i relativ bisats, Salamehs (2003) studie om tvåspråkiga barn med språkstörning samt Philipssons (2007) studie som prövar giltigheten hos begreppen typologisk markering och processbarhet. Vidare presenteras projektet *Svenska i och utanför Sverige* (Håkansson m fl 2004, Norrby & Håkansson 2007) som undersöker grammatiska och pragmatiska mönster där PT tillämpas såväl på muntligt som på skriftligt material hos inlärare av svenska som andraspråk och som främmande språk samt ett annat projekt *På väg mot kommunikativ kompetens* (Svenska litteratursällskapet i Finland, 2008) som visar vilken betydelse den grammatiska kompetensen har för den kommunikativa förmågan.

Maria Eklund Heinonen har tillämpat PT på Tisus muntliga delprov i en förstudie (2005) där hon visade att de testdeltagare som hade fått underkänt befann sig på nivå 3, medan de som fått godkänt befann sig på nivå 4 eller 5 vilket tolkades som att de inlärare som behärskar predikativ kongruens samt omvänd ordföljd (alltså kan processa grammatisk information i satser) tycks vara språkligt avancerade och kunna godkännas på Tisus. I sin avhandling (2009) undersökte Eklund Heinonen den muntliga delen av Tisus och i synnerhet hur PT-stadierna skiljer sig åt mellan de testtagare som har fått underkänt och de som har fått godkänt. Dessutom har hon som en del av syftet undersökt om PT har någon relevans för testresultatet och om PT kan användas vid muntlig bedömning. Hon visar bl a att det finns ett tydligt samband mellan testtagarnas placering i de olika stadierna och deras resultat på Tisus, men undantag finns också, främst hos inlärare som ligger på gränsen mellan godkänt och underkänt (Eklund Heinonen 2009:15f samt 183–194).

I en studie från 2013 jämför Maria Eklund Heinonen den muntliga och den skriftliga produktionen hos samma inlärare vid samma tillfälle genom en komparativ studie av det muntliga och det skriftliga deltestet på Tisus. Den slutsats hon kommer fram till är att de undersökta inlärares processningskapacitet vad gäller grammatisk information skiljer sig åt i tal och skrift, men samtliga analyser bekräftar (med enstaka undantag) att PT-hierarkin gäller såväl för tal som för skrift som tidigare forskning har visat (Eklund-Heinonen 2013:114ff.)

4 Material och metod

I detta avsnitt presenteras de texter jag har använt i min analys och på vilka jag har tillämpat PT samt hur jag har gått tillväga i analysen.

4.1 Material

Material för undersökningen består av 19 Tisus-prov i skriftlig färdighet varav 6 stycken underkända och 13 stycken godkända. Tisus, Test i svenska för universitets- och högskolestudier,

introducerades år 1997 som ersättare till det tidigare s k Rikstestet (i bruk sedan 1980-talet) och det är nu Institutionen för svenska och flerspråkighet vid Stockholms universitet som innehar Utbildningsdepartementets uppdrag att skapa och administrera Tisus-testen. Testet är utformat utifrån synen på den kommunikativa språkförmågan såsom den beskrevs av Bachman & Palmer (se avsnitt 1.3.) då den grammatiska färdigheten hamnar efter innehåll och struktur. Testet består av tre delar: läsförståelse, skriftlig färdighet och muntlig färdighet. Tisus är med andra ord ett färdighetstest som ger eventuella högskolestudenter med utländsk förutbildning behörighet i svenska. Tisus ges två gånger per år (under våren och hösten) vid sex svenska lärosäten, bl a Uppsala universitet samt på vissa högskolor och universitet i utlandet ("Test i svenska för universitets- och högskolestudier", Stockholms universitet: Institutionen för svenska och flerspråkighet, <http://www.su.se/svefler/tisus>).

I den här uppsatsen har jag fokuserat på det andra deltestet, nämligen skriftlig färdighet. Materialet har hämtats från Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet. Det var bara 6 underkända testtagare som hade gett sitt godkännande före provet till att deras texter skulle få användas i forskningssyfte. På en skala 0–5 i bedömningsbladet anses kravet för att få ett godkänt betyg vara 3 (godtagbar förmåga), medan 0 (ej producerat en text inom angivet tema), 1 (mycket begränsad förmåga) och 2 (begränsad förmåga) motsvarar ett underkänt resultat. Eftersom jag inte hade tillgång till själva bedömningsbladen och till bedömarnas kommentarer kunde jag inte se vad skribenterna hade fått för betyg enligt skalan men det skulle ha varit intressant att studera en eventuell korrelation mellan bedömningen enligt skalan 0–5 och processbarhetsstadierna.

I min undersökning refererar jag till de olika testtagarna på följande sätt: T (för testtagare), 1–19 samt G (för godkänt) och U (för underkänt). I det här fallet skulle T1G betyda testtagare 1 som fått godkänt och T19U testtagare 19 som fått underkänt.

4.2 Metod

Tillvägagångssättet i min analys av texterna har varit att läsa texterna och föra anteckningar i 4 tabeller (se avsnitt 5), samt att även kommentera en godkänd och en underkänd text med

utgångspunkt i dessa anteckningar. T1G:s text har valts slumpmässigt vilket innebär att texten inte är representativ bland de godkända texterna där T7G t ex utmärker sig. Å andra sidan är den andra texten som jag har valt att kommentera, T17U, representativ bland de underkända texterna då den uppvisar flest avvikelser. Anteckningarna berörde centrala morfologiska och syntaktiska aspekter motsvarande varje stadium i PT. I min analys har testtagare bedömts ha uppnått ett visst stadium när hen använder ett språkligt drag tillhörande det aktuella stadiet för första gången på ett korrekt sätt - även om hen sedan kan använda korrekta och felaktiga former av det aktuella språkdraget om vartannat (se Abrahamsson 2009:129 och Flyman Mattsson & Håkansson 2010:19).

5 Resultat

I detta avsnitt sammanställs resultaten från min analys av texterna. Varje stadium i PT har fått en tabell för sig förutom första stadiet då detta motsvarar nybörjarstadiet och testtagarna har redan nått detta stadium. I tabellerna har jag skrivit in hur många förekomster av ett visst språkligt drag som jag har kunnat hitta i texten vilket skulle bevisa att testtagaren i fråga har uppnått det stadiet.

De sammanställda resultaten visar tydligt att samtliga skribenter har nått stadium nummer 5 enligt PT. Jag tittar här närmare på resultaten och försöker förklara i den mån det går varför vissa skribenter har fått underkänt trots att de har uppnått sista stadiet. Påpekas bör att siffrorna i tabellerna inte är heltäckande och är resultatet av min tolkningsanalys av texterna. Det har varit svårt många gånger att avgöra om ett språkligt drag motsvarar ett visst stadium, eller om man ska se ett felaktigt använt språkligt drag som tecken på att testtagaren uppnått ett visst stadium. Ett exempel är nominalfrasen **privata utrymme* (T2G). Ska man tolka det som en felaktig användning av attributiv kongruens (*ett privat utrymme*) eller som en felaktig böjning av substantivet (*privata utrymmen*)? I vilket fall som helst så visar skribenten att hen behärskar attributiv kongruens. Ett annat exempel är meningen **Framförallt innehåller politiker till viss samhälle [...]*. Skribenten visar att hen behärskar inversion efter spetsställning vilket motsvarar

nivå 4 men inte attributiv kongruens (*ett visst samhälle*) vilket motsvarar nivå 3. Samtidigt passar verbet *innehåller* inte in i kontexten vilket gör meningen svårläst.

5.1 Resultat angående språkliga drag på nivå 2

I tabell 4 redovisas resultaten för de tre språkliga drag som karakteriserar stadium nr. 2 enligt PT. Jag har räknat ut antal rätta och felaktiga eller avvikande svar för varje skribent. Kommentarer kring resultaten görs i fortsättningen och avser att förtydliga resultaten.

Tabell 3. Språkliga drag enligt PT nivå 2.

Testtagare	Ordböjning ¹		SVO ²		Neg+V ³
	rätt	felaktigt	rätt	felaktigt	

T1G	206	11	20	-	-
T2G	148	5	8	-	-
T3G	135	21	18	-	-
T4G	168	5	13	-	-
T5G	187	9	20	1	-
T6G	180	2	10	-	-
T7G	258	7	21	-	-
T8G	189	2	12	-	-
T9G	128	3	4	-	-
T10G	142	12	13	-	-
T11G	101	5	7	-	-
T12G	98	2	14	-	-
T13G	160	16	19	-	-
T14U	97	14	8	-	-
T15U	126	13	10	1	-
T16U	108	16	15	-	-
T17U	130	21	22	-	-
T18U	107	14	17	1	-
T19U	82	8	12	-	-
Medelvärde T1G–T13G	161	7,69	13,76	0,07	-
Medelvärde T14U–T19U	108	14,33	14	0,33	-

¹ Med det menas substantiv i sg. eller pl. obestämd eller bestämd form, böjda verbformer (förekomst av tempus), olika former av adverb (t ex skillnaden mellan adjektiv i t-form och adverb; skillnaden befintlighet/riktning), ordningstal, pronomen.

² Rak ordföljd i meningar av typen Subjekt-Verb-Objekt.

³ Preverbal negation av typen **Jag inte äter*.

5.1.1 De godkända texterna T1G–T13G

Samtliga 13 texter uppvisar drag från nivå 2 enligt PT. Ordböjning förekommer i med olika andelar felaktiga former och fungerar på ett effektivt sätt. T7G uppvisar flest exempel på rätt ordböjning med 258 böjda former (vilket också är flest hos samtliga 19 skribenter), medan T12G uppvisar minst antal böjda former med endast 98 stycken. Den ordklass som böjs mest är substantiv, följt av verb och pronomen. I samtliga 13 texter förekommer sammanlagt 2200 böjda former varav 100 (4,5%) böjda på ett felaktigt sätt. Genomsnittet för antalet rätt böjda former är 161 stycken och för felaktigt böjda former 7,69. Medelvärdet har jag räknat för tydlighetens

skull. Då blir det tydligt att se vilka skribenter som avviker och detta blir även ett verktyg i analysstolkningen av värdena. T3G uppvisar flest antal felaktiga former jämfört med genomsnittet – 21 stycken (vilket också, tillsammans med T17U, är flest hos samtliga 19 skribenter), medan T6G, T8G och T12G uppvisar minst antal fel, med bara 2 stycken (vilket också är minst hos samtliga 19 skribenter).

Vad gäller rak ordföljd vilket är det andra språkliga draget på nivå 2 så skriver T7G 21 meningar med rak ordföljd medan T9G skriver endast 4 (vilket också är minst bland samtliga 19 skribenter). Totalt har jag hittat 179 meningar med rak ordföljd och endast med felaktig ordföljd hos T5G. I genomsnitt har samtliga skribenter skrivit 13,76 meningar med rak ordföljd.

Angående sista draget på denna nivå så förekommer ingen preverbal negation.

5.1.2 De underkända texterna T14U–T19U

Samtliga skribenter uppvisar drag från nivå 2 enligt PT precis som de godkända skribenterna. Skribenterna har sammanlagt böjt 736 ord (de flesta är också substantiv, följda av verb och pronomen) varav 86 ord (12%) är felaktigt böjda. Genomsnittet för de rätta formerna är 108 ord vilket är betydligt mindre än hos de godkända skribenterna (161 stycken). Flest böjda ord förekommer hos T17U med 130 och minst hos T19U med endast 82 (vilket också är minst hos samtliga 19 skribenter). Genomsnittet för de felaktiga formerna är 14,33 ord vilket är dubbelt genomsnittet för de godkända texterna (7,69). Flest felaktiga former använder T17U med 21 (vilket tillsammans med T3G också är högst bland samtliga 19 skribenter), medan minst antal felaktiga former använder T19U med 8 stycken vilket är ungefär genomsnittet för de godkända texterna.

Vad gäller rak ordföljd i huvudsats har jag räknat med 84 meningar med rätt använd rak ordföljd och genomsnittet därav är 14 vilket ligger ungefär på samma nivå som det för de godkända texterna (13,76). Flest meningar med rak ordföljd skriver T17U med 22 stycken (vilket också är flest bland samtliga 19 skribenter), medan minst skriver T14U med 8 stycken. Endast T15U och T18U uppvisar 1 exempel var på felaktigt använd rak ordföljd.

Ingen skribent använder preverbal negation i huvudsatser, precis som hos de godkända skribenterna. Här kan man dra slutsatsen att de underkända skribenterna inte avviker från de godkända vad gäller nivå 2.

5.2 Resultat angående språkliga drag på nivå 3

I tabell 5 redovisas resultaten för de tre språkliga drag som karakteriserar stadium nr. 3 enligt PT.

Tabell 4. Språkliga drag enligt PT nivå 3.

Testtagare	Attributiv kongruens ¹		Spetsställning utan inversion ²	Neg+V ³
	rätt	felaktigt		
T1G	29	8	-	-

T2G	23	1	-	-
T3G	21	-	1	-
T4G	23	2	2	-
T5G	41	2	-	-
T6G	47	3	1	-
T7G	58	-	-	-
T8G	48	3	-	-
T9G	32	3	2	-
T10G	38	11	3	-
T11G	35	1	2	-
T12G	23	3	-	-
T13G	38	2	-	-
T14U	23	3	1	-
T15U	40	3	1	-
T16U	27	4	1	-
T17U	27	5	13	-
T18U	18	5	1	-
T19U	16	3	1	-
Medelvärde T1G–T13G	35	3	0,84	-
Medelvärde T14U–T19U	25,16	3,85	0,84	-

¹ Med det menas adjektiv i sg. eller pl. obestämd form (av typen *ett rött hus*) eller bestämd form (av typen *det röda huset*), perfekt particip (av typen *ett nedskrivet meddelande*) samt possessiva och possessiv-reflexiva pronomen (av typen *mitt bord* och *sitt hus*).

² Med det menas att placering av adverbial eller frågeord i fundamentet inte medför inversion (av typen **Igår jag var hemma.*).

³ Se tabell 4.

5.2.1 De godkända texterna T1G–T13G

Samtliga 13 texter uppvisar drag från nivå 3 enligt PT. Hos samtliga skribenter förekommer attributiv kongruens. T7G har använt attributiv kongruens i 58 fall (vilket också är högst bland alla 19 skribenterna), medan T3G endast i 21 fall. Sammanlagt finns det 495 fall av attributiv kongruens varav 39 (8%) felaktigt använda. T10G har flest felaktigt använda attributiv med 11 stycken (vilket också är högst bland alla 19 skribenterna), medan T3G och T7G har inga felaktiga

former. I genomsnitt har skribenterna använt attributiv kongruens 35 gånger rätt och 3 gånger fel.

Vad gäller spetsställning utan inversion så förekommer detta drag endast hos 6 skribenter. T10G uppvisar 3 fall medan T3G och T6G bara 1. Hos resten av 7 skribenter förekommer bara spetsställning med inversion (se nästa avsnitt). I genomsnitt förekommer 0,84 fall av spetsställning utan inversion.

Slutligen så förekommer inga fall av preverbal negation precis som på föregående nivå.

5.2.2 De underkända texterna T14U–T19U

Samtliga skribenter uppvisar drag från nivå 3 enligt PT. Hos alla förekommer attributiv kongruens. Jag har räknat med 174 fall där attributiv kongruens förekommer varav 23 (13%) felaktiga. Genomsnittet för rätt användning blir 25,16, mycket mindre än hos de godkända och genomsnittet för de felaktiga formerna är 3,85 vilket är lite mer än hos de godkända. Flest exempel på detta fenomen kommer från T15U där 40 exempel förekommer (mer än genomsnittet hos de godkända som är 35) och minst antal exempel kommer från T19U med 16 stycken som är hälften av genomsnittet hos de godkända och samtidigt också det minsta antalet bland alla skribenterna. T17U och T18U använder 5 former som är felaktiga, T16U använder felaktigt 4 former medan de resterande tre använder vardera 3 felaktiga former.

Spetsställning utan inversion förekommer hos samtliga underkända skribenter med 1 fall hos vardera 5 skribenter och inte minst än 13 fall hos den sjätte skribenten T17U. Genomsnittet är identiskt med det hos de godkända (0,84), medan T17U avviker radikalt från både genomsnittet och de andra skribenterna vilket gör att genomsnittet hos de underkända blir 3.

Inga skribenter använder preverbal negation precis som de godkända skribenterna. Här kan man dra slutsatsen att 5 av de 6 underkända skribenterna inte avviker från de godkända och en enstaka avviker betydligt vad angår ett av de tre språkdragen.

5.3 Resultat angående språkliga drag på nivå 4

Resultaten för de tre språkliga drag som karakteriserar stadium nr. 4 enligt PT presenteras i tabell 6.

Tabell 5. Språkliga drag enligt PT nivå 4.

Testtagare	Predikativ kongruens ¹		Spetsställning med inversion ²	V+Neg ³	
	rätt	felaktigt		rätt	felaktigt
T1G	19	1	14	3	1
T2G	9	-	14	3	-
T3G	5	-	1	1	1

T4G	6	1	14	-	-
T5G	10	2	11	1	-
T6G	13	-	15	6	-
T7G	15	1	15	8	-
T8G	7	1	14	1	-
T9G	7	-	14	5	-
T10G	10	3	13	1	-
T11G	4	1	12	-	-
T12G	13	-	9	2	-
T13G	14	1	13	2	-
T14U	7	4	12	2	-
T15U	3	-	14	-	-
T16U	8	8	7	3	1
T17U	7	-	3	6	-
T18U	8	4	6	2	-
T19U	12	4	7	1	-
Medelvärde T1G–T13G	10	0,84	12,23	2,53	0,15
Medelvärde T14U–T19U	7,5	3,33	8,16	2,33	0,16

¹ Med det menas adjektiv i sg. eller pl. obestämd form (av typen *Huset är rött*) eller bestämd form (av typen *Huset är det röda*), perfekt particip (av typen *Meddelandet är nerskrivet*) samt possessiva pronomen (av typen *Bordet är mitt*).

² Med det menas att placering av adverbial eller frågeord i fundamentet medför inversion (av typen *Igår var jag hemma.*). Inversion tillämpas även vid indirekta frågor vilket blir fel (**Han frågar hur mycket är klockan.*).

³ Negationen placeras efter det finita verbet vilket kan bli rätt i huvudsatsen och fel i bisatsen (**Han ville inte äta eftersom han var inte hungrig.*).

5.3.1 De godkända texterna T1G–T13G

Samtliga texter uppvisar drag från nivå 4 enligt PT. Alla skribenterna använder predikativ kongruens – 143 förekommande fall varav 11 (8%) felaktiga. T1G använder predikativ kongruens mest med 19 exempel (vilket också är högst bland samtliga 19 skribenter) medan T11G använder det bara 4 gånger. Åtta skribenter använder även felaktiga former av predikativ kongruens (T10G mest med 3 former och T1G, T4G, T7G, T8G, T11G och T13G med bara 1 form) medan de

resterande 5 skribenterna uppvisar inga felaktiga former. I genomsnitt använder skribenterna predikativ kongruens i 10 fall rätt och i 0,84 fall felaktigt.

Spetsställning med inversion används av samtliga skribenter, men i högst olika grad. Jag har räknat med 159 exempel av spetsställning med inversion vilket blir i genomsnitt 12,23. T6G och T7G använder inversion efter spetsställning i 15 fall (vilket också är högst bland samtliga 19 skribenter), medan T3G endast i 1 fall (vilket också är minst bland samtliga 19 skribenter).

Postverbal negation används av 11 skribenter – flest gånger använder T7G postverbal negation i 8 fall (vilket också är högst bland samtliga 19 skribenter), medan T3G, T5G, T8G och T10G använder det endast en gång. De resterande 2 skribenterna använder ingen postverbal negation. Sammanlagt förekommer 33 exempel av postverbal negation och 2 exempel (6%) av felaktigt använd postverbal negation (hos T1G och T3G). Genomsnittet rätt använd postverbal negation ligger på 2,53.

5.3.2 De underkända texterna T14U–T19U

Samtliga skribenter uppvisar drag från nivå 4 enligt PT. Predikativ kongruens förekommer hos samtliga skribenter. T19U använder detta fenomen i 12 fall vilket är mer än genomsnittet hos de godkända (10), medan T15U använder det endast i 3 fall vilket är betydligt mindre än samma genomsnitt. Jag har räknat med 65 fall av predikativ kongruens varav 20 (31%) felaktigt använda. Av dessa 20 tillhör 8 stycken T16U (vilket också är högst bland samtliga 19 skribenter och avviker mest från genomsnittet hos de godkända som ligger på 0,84), medan T15U och T17U uppvisar inga felaktiga former. Genomsnittet för de rätta formerna är 7,5, lägre än hos de godkända och för de felaktiga formerna ligger det på 3,33 vilket är betydligt högre än hos de godkända (0,84).

Vad gäller spetsställning med inversion använder T15U detta fenomen i 14 fall vilket är nära det högsta uppvisat hos T6G och T7G (15) och därför även högre än genomsnittet hos de godkända (12,23), medan T17U använder det endast i 3 fall vilket är högre än T3G som bara använder det i ett enskilt fall. Totalt förekommer detta fenomen i 49 fall vilket ger ett genomsnitt på 8,16 vilket är mycket mindre än hos de godkända (12,23).

Fem skribenter av sex visar prov på postverbal negation där T17U använder det i 6 fall (nära T7G med 8 fall och betydligt högre än genomsnittet 2,53) och T19U i ett enskilt fall. T15U använder inte postverbal negation. Totalt handlar det om 14 rätta förekomster av postverbal negation och en enda felaktig vilket ger ett genomsnitt på 2,33 som är mycket nära det hos de godkända (2,53).

5.4 Resultat angående språkliga drag på nivå 5

I tabell 7 visas resultaten för de tre språkliga drag som karakteriserar PT:s sista stadium.

Tabell 6. Språkliga drag enligt PT nivå 5.

Testtagare	Kongruens över satsgränsen ¹		Icke-inversion vid indirekta frågor ²		Satsadverbial+V i bisats ³	
	rätt	felaktigt	rätt	felaktigt	rätt	felaktigt
T1G	6	-	2	-	6	1
T2G	5	-	-	-	5	-
T3G	5	-	2	-	-	4
T4G	7	1	1	-	-	-
T5G	6	2	2	-	-	-
T6G	3	1	2	-	2	1
T7G	7	-	10	-	15	-
T8G	2	2	5	-	2	-
T9G	4	-	4	-	4	1

T10G	4	1	1	-	1	-
T11G	1	1	-	-	1	-
T12G	8	-	2	-	2	1
T13G	5	-	-	1	4	2
T14U	3	3	5	3	-	3
T15U	5	-	-	-	2	-
T16U	-	5	3	2	1	6
T17U	3	1	4	2	-	4
T18U	-	3	-	4	-	-
T19U	3	-	1	-	1	1
Medelvärde T1G–T13G	4,84	0,61	2,38	0,07	3,23	0,76
Medelvärde T14U–T19U	2,33	2	2,16	1,83	0,66	2,33

¹ Med det menas adjektivkongruens i bisatsen (*Bilarna som är röda...*), temporal kongruens (*Lisa lagade mat medan hon tittade på tv.*) och koreferensen mellan ett substantiv i huvudsatsen och ett pronomen i bisatsen (*Lisa drack öl när hon (och inte han) var törstig*).

² Av typen *Han frågar hur mycket klockan är.*

³ Av typen *Han ville inte äta eftersom han inte var hungrig.*

5.4.1 De godkända texterna T1G–T13G

Samtliga texter uppvisar drag från nivå 5 enligt PT. Kongruens över satsgränsen förekommer hos samtliga skribenter och sammanlagt har jag kunnat räkna med 71 exempel varav 8 (11%) felaktiga. Flest exempel förekommer hos T12G med 8 stycken (vilket också är högst bland samtliga 19 skribenter) och minst hos T11G med bara 1. Sex skribenter uppvisar felaktiga former (T5G och T8G i 2 fall och T4G, T6G, T10G och T11G i 1 fall). De resterande 7 skribenterna uppvisar inga felaktiga former. I genomsnitt har skribenterna använt kongruens över satsgränsen 4,84 gånger på ett rätt sätt och 0,61 gånger på ett felaktigt sätt.

Icke-inversion vid indirekta frågor förekommer hos 10 skribenter i olika grad. T7G uppvisar flest exempel med 10 stycken (vilket också är högst bland samtliga 19 skribenter) medan T4G och T10G bara har 1 exempel. T2G, T11G och T13G uppvisar inga exempel. Däremot visar T13G 1 exempel på inversion vid indirekta frågor vilket är det enda fallet. Sammanlagt har

jag räknat med 31 exempel på icke-inversion vid indirekta frågor och genomsnittet ligger på 2,38.

Satsadverbial framför det finita verbet i bisats förekommer hos 10 skribenter och totalt i 42 rätta fall. T7G uppvisar flest exempel med 15 stycken (vilket också är högst bland samtliga 19 skribenter) medan T10G och T11G uppvisar minst antal exempel med 1 stycke. T3G, T4G och T5G uppvisar inga exempel. Genomsnittet ligger på 3,23. 10 gånger används detta drag felaktigt hos 6 skribenter (T3G med 4 exempel och T1G, T6G, T9G och T12G med 1 exempel).

Slutligen kan man dra slutsatsen att samtliga 13 godkända texter har uppnått nivå 5 enligt PT vilket stämmer med min inledande hypotes. Skribenterna visar i olika grad prov på drag från de olika stadierna och som det framgår från tabellerna så är T7G den skribent som visar mest prov på de olika språkdragen på alla nivåer.

5.4.2 De underkända texterna T14U–T19U

Majoriteten av skribenterna, 5 skribenter av 6, uppvisar korrekta former av drag från nivå 5 enligt PT medan en enstaka inte gör det för samtliga 3 språkdrag. Kongruens över satsgränsen förekommer hos 4 skribenter i 14 fall sammanlagt vilket ger ett genomsnitt på 2,33 vilket är ungefär hälften av de godkända (4,84). T15U använder detta fenomen i 5 fall, medan de andra 3 använder det i 3 fall vardera. Två skribenter har inga avvikelser vad gäller detta språkliga drag, medan de andra fyra avviker rejält från genomsnittet för felaktig användning av strukturen hos de godkända (0,61) med 12 felaktiga former sammanlagt och ett genomsnitt på 2 jämfört med 0,61. T16U har 5 avvikelser vilket också är högst bland samtliga 19 skribenter, T14U och T18U vardera 3 och T17U 1.

Icke-inversion vid indirekta frågor fungerar rätt hos 4 skribenter med ett totalantal av 13 och ett genomsnitt på 2,16 vilket är nära genomsnittet hos de godkända (2,38). T14U avviker genom att använda fenomenet i 5 situationer medan T19U endast en gång. Vad gäller den

motsatta situationen, nämligen inversion vid indirekta frågor, så förekommer detta fenomen också hos 4 skribenter varav 3 är samma skribenter som hade använt det på rätt sätt (T14U med 3 avvikelser, T16U och T17U med vardera 2). T19U uppvisar inga avvikelser som helst, medan T18U uppvisar endast avvikelser (4 sådana vilket är dubbelt genomsnittet hos de godkända) . T15U använder sig inte av detta fenomen överhuvudtaget. Det totala antalet avvikelser är 11 vilket ger ett genomsnitt på 1,83.

Satsadverbialet placeras framför det finita verbet i bisats av 3 skribenter i 4 fall (T15U i 2 fall och T16U och T19U i vardera 1) vilket ger ett genomsnitt på 0,66 vilket är betydligt lägre än genomsnittet hos de godkända (3,23). Avvikelseerna är betydligt fler med ett totalantal av 14. T16U och T19U som också hade använt detta fenomen på ett rätt sätt en gång var uppvisar också avvikelser: T19U endast 1 medan T16U 6 stycken vilket också är högst bland samtliga 19 skribenter. T15U som också använde detta fenomen 2 gånger uppvisar däremot inga avvikelser. T14U har enbart 3 avvikelser och T18U använder sig inte av detta fenomen överhuvudtaget. Genomsnittet för avvikelseerna är 2,33.

6 Exempel på analys av texter

I det här avsnittet tar jag upp två analyser som jag har gjort med utgångspunkt i de anteckningar som jag har fört och sammanställt i tabellerna i avsnitt 4. Den ena analysen är gjord på en godkänd text slumpässigt vald och den andra på en underkänd text som mest avviker från de andra (se avsnitt 4.2).

6.1 T1G

T1G:s text uppvisar drag från PT:s stadier 2–5. Skribenten uppvisar böjning av ord i 217 fall: 206 rätta fall och 11 (5%) felaktiga fall. I dessa felaktiga fall handlar det mest om felböjning av substantiv i plural: **(populära) ämne*, **lunchborder* och **flera exemplar*. Som jag påpekat ovan

så behöver inte en inlärares stadium vara inlärt och helt felfritt för att denne ska gå vidare till nästa stadium. Infinitiv efter hjälpverb används och fungerar rätt i två fall av fyra (*brukar bli, bör ha, *kan kräver, *skulle skiljer sig*).

Samma fenomen karakteriserar det tredje inlärarstadiet. Skribenten behärskar attributiv kongruens i 29 av 37 tillfällen (78%) (*våra vardagliga liv, ett särskilt moraliskt tankesätt, *denna regler, *detta aspekt, *ett civiliserad samhälle*). Eftersom dessa bara är enstaka avvikelser och skribenten anses behärska spetsställning med inversion samt postverbal negation (se nedan) kan det inte påstås att hen befinner sig uteslutande på detta stadium heller.

Skribenten uppvisar två avvikelser vad gäller det fjärde stadiet. I den bedömda texten behärskar skribenten predikativ kongruens i 19 av de 20 fallen (*deras handlingar är synliga, [...] är etik och moral populära, *Diskussionen brukar bli även mer emotionell och uppvärmt.*). Det som är utmärkande på detta stadium är att inversionen efter spetsställning görs på ett regelenligt sätt i alla 14 fallen (*idag är det..., å ena sidan är det viktigt, slutligen är jag övertygad*). Negationen placeras rätt efter det finita verbet i huvudsats och före det i bisats (se nedan).

Skribenten visar slutligen prov på att hen uppnått det sista stadiet. Negationen och satsadverbialen placeras rätt före det finita verbet i 6 av de 7 bisatser då detta fenomen förekommer (*som man inte kan, när de egentligen kan uppnå, att det inte är sant, vilket ofta är svårt, *att det är inte sant*). Kongruens över satsgränsen förekommer också och görs på ett korrekt sätt genom att använda det indefinita pronomenet "vilket" för att syfta tillbaka på en hel sats (*Däremot är läkarens privatliv mer skyddade, vilket kan vara [...]*). En ganska avancerad emfatisk konstruktion används på ett effektivt sätt: *Denna [!] regler och åsikter skiljer sig inte bara mellan kulturer, som Oswald Sprengler konstaterar utan också mellan enstaka personer*. Skribenten använder reflexiv-possessiva pronomen i två fall varav det ena korrekt (*som Oswald Sprengler konstaterar i sitt citat*) och det andra felaktigt (**[...] har betydelse för många personer och sina liv*).

Man kan dra slutsatsen att skribenten uppnått alla stadierna och kan bedömas vara på sista stadiet i sin inlärningsgång. Som vi redan sett ovan är stadium 4 och 5 skribentens

starkaste. I fallet med texten ifråga visar skribenten två avvikelser på det fjärde stadiet och bara en avvikelse på det sista. Skribenten T1G bedöms befinna sig på stadium nummer 5.

6.2 T17U

T17U:s text uppvisar den också drag från PT:s stadier 2–5. Skribenten uppvisar böjning av ord i 151 fall: 130 rätt böjda ord och 21 felaktigt böjda ord (13%). I det senaste fallet handlar det om felböjning av främst substantiv både i singular och i plural: **en kontroversiell tema, *superhjälter, *ett positiv effekt* samt av verb: **användar* och vissa oböjda verbformer som **när politiker få straff*. Dessutom märks det tydligt att skribenten inte alltid behärskar användningen av bestämd och obestämd form av substantiv: **Självklart deras beteende är inte rätt och vi bor i samhället med reglerna som alla måste följa*. Vad gäller rak ordföljd förekommer det 22 meningar med rak ordföljd, korrekt använd i alla de fallen. Detta antal meningar med rak ordföljd är det högsta bland alla de texter jag har undersökt (godkända och underkända). Som redan påpekats så behöver inte en inlärares stadium vara inlärt och helt felfritt för att denne ska gå vidare till ett högre stadium. Jämfört med andra godkända texter är antalet böjda former av substantiv och verb som är felaktigt använda stort (även om en godkänd text också uppvisar 21 felaktiga former vilket också motsvara 13%), men det som däremot är avvikande i den här texten är att skribenten blandar mellan obestämda och bestämda former av substantiv.

Vad gäller det tredje stadiet så behärskar skribenten attributiv kongruens i 27 av 32 fall (84%) (*sina privata liv, sina professionella liv, en ny roll, *en kontroversiell tema, *ett positiv effekt*). Dessa är avvikelser som inlärare som befinner sig på högre stadier i sin inlärningsgång lätt kan göra. Det som är utmärkande för detta stadium är att skribenten använder spetsställning utan inversion i 13 fall (81%) av 16 vilket placerar hen på detta stadium. Istället för spetsställning med inversion som karakteriserar svenska språket tillämpar skribenten en annan språklig strategi som karakteriserar andra språk, nämligen emfas efterföljd av kommatecken och sedan rak ordföljd: **Dock, det är precis samma medborgarna som [...], *Därefter, politiker skulle få straff*. Skribenten visar även att hen inte helt behärskar inversion efter framförställd bisats: **Innan de var politiker de hade sina privata liv, *Efter valet de är fortfarande människor*.

Skribenten uppvisar däremot inga avvikelser vad gäller det fjärde stadiet. I den bedömda texten behärskar skribenten predikativ kongruens i alla 7 fall då detta förekommer (*Som politiker de är (!) ansvariga*). Spetsställning med inversion görs i 3 fall på ett regelenligt sätt: *i Portugal sitter just nu en minister i fängelse, Av vilken orsak bryter man reglerna?, Sammanfattningsvis kan man inte säga*. Negationen placeras rätt efter det finita verbet i huvudsats i alla de sex fallen, men före det i bisats (se nedan).

Skribenten visar slutligen prov på att hen också uppnått det sista stadiet. Kongruens över satsgränsen förekommer i 4 fall och görs på ett korrekt sätt i 1 av dem. Skribenten använder subjektstvång i bisats i en indirekt fråga (*[...] medborgarna som bestämmer reglerna, vad som är rätt och fel*) och rätt korrelation mellan substantiv i huvudsats och pronomen i bisats (*varför gör människor saker de vet som [att] de skulle inte (!) göra?*)

Man kan alltså dra slutsatsen att skribenten uppnått alla stadierna men jag finner det svårt att ange en viss nivå som skulle vara skribentens starkaste. Även om det förekommer många fall av spetsställning utan inversion vilket skulle placera skribenten på stadium nummer 3, uppvisar hen även prov på spetsställning med inversion och inga avvikelser vad gäller predikativ kongruens vilka alla karakteriserar stadium nummer 4. Att skribenten däremot placerar satsadverbialet efter verbet i bisats i alla fallen kan vara en anledning till att säga att T17U befinner sig på nivå 4 enligt PT.

7 Diskussion

Syftet med den här undersökningen har varit att titta på vilket stadium i processbarhetsteorin några bedömda och betygsatta uppsatser befinner sig. Min hypotes var att de studenter som hade fått underkänt på uppsatserna låg på lägre nivåer enligt processbarhetsteorin, medan de studenter som hade fått godkänt låg på högre nivåer.

De resultat som jag diskuterade ovan visar att min hypotes som jag formulerade i uppsatsens inledande avsnitt inte stämmer. Samtliga de godkända skribenterna och nästan alla underkända har nått de högsta stadierna enligt processbarhetsteorin, även om vi kan se några

avvikelser: T18U som endast uppnått nivå 4 och T14U, T15U, T16U och T17U som uppvisar 2 drag av 3 på stadium nummer 5.

Av detta kan man dra slutsatsen att det finns fler avvikelser hos de underkända skribenterna än hos de godkända på nivå 5. T14U använder sig av två språkliga drag av tre. I ena fallet är de rätta förekomsterna lika många som de felaktiga, medan i det andra fallet är de riktiga fler. Vad gäller det tredje språkdraget så använder skribenten det på ett felaktigt sätt. T15U använder sig också av två språkliga drag av tre. I bägge fallen handlar det enbart om rätt användning. Det tredje draget förekommer inte alls. T16U använder sig också av två språkliga drag av tre. I ena fallet är de rätta förekomsterna fler än de felaktiga, medan i det andra fallet är det tvärtom med betydligt fler avvikelser. Vad gäller det tredje draget så uppvisar skribenten enbart avvikelser. T17U använder sig också av två språkliga drag av tre och i bägge fallen är de rätt använda förekomsterna fler än de felaktigt använda. Vad gäller det tredje draget så uppvisar skribenten endast avvikelser. T18U använder sig inte av något av de tre språkliga dragen vilket visar att hen inte uppnått nivå 5. T19U har använt sig av alla tre språkliga dragen. I två fall är de rätta förekomsterna fler än de felaktiga, medan i det tredje fallet är de jämna. Här kan man anknyta till Abrahamsson och Flyman Mattsson & Håkansson som menar att det inte innebär att en inlärare behärskar alla reglerna på en viss nivå endast om ett språkdrag på respektive nivå har upptäckts, utan snarare att inläraren nu har den processningskapacitet för att kunna tillägna sig grammatiska regler på respektive nivå (se avsnitt 2.1).

Detta får mig att dra slutsatsen att det inte bara är de skribenter som har fått godkänt som befinner sig på de högsta stadierna, utan även de som har fått underkänt. En möjlig förklaring till att inlärarna – trots att alla har uppnått höga PT-nivåer – har fått olika betyg (G eller U) skulle kunna vara att det inte bara är grammatiken som bedöms vid ett sådant test, utan även andra kompetenser (se den kommunikativa språkförmågan i avsnitt 2.3.). En tolkning kan vara att samtliga skribenter har en formell språklig kompetens och behärskar i huvudsak fonologin, syntaxen, lexikonet, stavningsreglerna och interpunktionen. De underkända skribenterna har kanske brister vad gäller den textuella kompetensen (sambandsmarkörer, kohesion, koherens och retorisk organisation). De kanske också uppvisar brister vad gäller den pragmatiska kompetensen då de kanske är mindre medvetna om språk och olika drag för olika

genrer. Variationen i deras språk kan också tänkas vara mindre lyckad än hos de godkända skribenterna, samt användning av mindre komplexa ord med en mindre abstraktionsgrad. Eftersom jag bara har tittat på grammatiken och inte på andra faktorer som har tagits med i bedömning kan jag dra den övergripande slutsatsen att alla skribenterna har uppnått stadium 4 och nästan alla sista stadiet i sin inläring enligt PT.

Denna studie kan väcka intresse för djupare studier och fortsatt forskning. Studien visar att de underkända studenterna inte har nått nivå 5 ifråga om samtliga de studerade strukturerna, samt att de underkända studenterna hade fler felaktiga former av de undersökta strukturerna PT-nivå 5 än de godkända studenterna. En möjlig förklaring till de olika betygssättningarna skulle kunna vara att studenterna har olika färdighetsnivåer ifråga om den textuella och den pragmatiska kompetensen. Andra studier skulle kunna fokusera t.ex. på hur textuell och/eller pragmatisk kompetens och betyg förhåller sig.

Litteratur

Abrahamsson, Niclas (2009). *Andraspråksinläring*, Lund: Studentlitteratur.

Eklund Heinonen, Maria (2005). "Godkänd eller underkänd? Hur processbarhetsteorin kan tillämpas vid muntliga språktester av andraspråksinlärare", Uppsala universitet: Svenska i utveckling nr 21 = FUMS Rapport nr 215.

Eklund Heinonen, Maria (2009). *Processbarhet på prov. Bedömning av muntlig språkfärdighet hos vuxna andraspråksinlärare*, Uppsala universitet.

Eklund Heinonen, Maria (2013). Andraspråksbehärskning i tal och skrift. Sker den grammatiska inläringen parallellt? I: B. Bihl, P. Andersson & L. Lötmarker (red.), *Svenskans beskrivning 32*. Karlstads universitet, Institutionen för språk, litteratur och interkultur.

Flyman Mattson, Anna, Håkansson, Gisela (2010). *Bedömning av svenska som andraspråk. En analysmodell baserad på grammatiska utvecklingsstadier*, Studentlitteratur.

Magnusson, Ulrika (2013), "Skrivande på ett andraspråk", i Hyltenstam & Lindberg (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*, 2:a reviderade upplagan, Studentlitteratur.

Olofsson, Mikael, Sjöqvist, Lena (2013), "Bedömning i svenska som andraspråk", i Hyltenstam & Lindberg (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*, 2:a reviderade upplagan, Studentlitteratur.

Regeringskansliet, *Den öppna högskolan*, Proposition 2001/02:15 (2001), <http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/2001/08/prop.-20010215/> (hämtad 2017-03-22).

Sundberg, Gunlög (2006), "Att bedöma andraspråkstexter", i *Textvård. Att läsa, skriva och bedöma texter*, Svenska Språknämndens skriftserie 94, Stockholm: Norstedts Akademiska förlag.

”Test i svenska för universitets- och högskolestudier”, Stockholms universitet: Institutionen för svenska och flerspråkighet, <http://www.su.se/svefler/tisus> (information hämtad 2017-03-22).